

Tweede Kamer der Staten-Generaal  
Postbus 20018  
2500 EA Den Haag

Den Haag, 20 september 2022

Betreft: reactie op Miljoenennota 2023

Geachte heer of mevrouw,

UNICEF Nederland kijkt als VN-kinderrechtenorganisatie naar de nieuwe plannen van het kabinet met als centrale vraag: wat wordt er gedaan voor kinderen in Nederland en wereldwijd? Dat is een prangende vraag; want de gezonde ontwikkeling en veerkracht van kinderen in Nederland staat onder druk, met name voor kinderen in een kwetsbare situatie.

Zo ziet UNICEF dat steeds meer gezinnen te maken krijgen met armoede, waardoor kinderen op school en in hun vrije tijd niet goed kunnen meedoen. Dat de ongelijkheid tussen kinderen groeit. Dat veel jongeren gebukt gaan onder prestatiedruk en mentale problemen hebben. Tegelijkertijd zijn er lange wachtlijsten voor hulp bij mentale gezondheid. Te veel kinderen in jeugdzorginstellingen krijgen geen goede ondersteuning en hulp, door gebrek aan tijd en mensen in de jeugdgezondheidszorg. En voor kinderen die asiel aanvragen is de toegang tot onderwijs en gezondheidszorg en veilige en stabiele huisvesting slecht geregeld. Over de gehele linie zien we dat kinderen en jongeren onvoldoende worden gehoord en serieus worden genomen bij het bedenken van oplossingen. Ook krijgen kinderen te maken met allerlei crises.

Daarom is het juist nu van belang om het gewone leven van kinderen te versterken en veerkracht centraal te stellen. Bij kinderen, jongeren, ouders en samenleving. Hieronder vindt u daarvoor meer specifiek een reactie op de maatregelen genoemd in de Miljoenennota van 2023.

(Deze reactie in alle zorgvuldigheid opgesteld, echter er kan een onregelmatigheid in voorkomen.)

Met vriendelijke groet,

UNICEF Nederland

*Uiteraard zijn wij te allen tijde bereid om uw vragen te beantwoorden.  
Hiervoor kunt u contact opnemen met:*

Gieneke Talsma  
Senior specialist Public Affairs  
Tel. +316 2486 9019  
Mail. gtalsma@unicef.nl

## Asielopvang

UNICEF Nederland vindt het goed dat het kabinet in 2023 investeert in huisvesting (en inburgering) van statushouders. UNICEF verwacht dat er op deze manier plekken vrijkomen in stabiele en kleinschalige asielopvang-locaties en rekent erop dat het kabinet kinderen voorrang geeft bij doorstroom vanuit de (crisis)noodopvang naar deze locaties. We missen een langetermijnplanning waaruit blijkt dat het kabinet blijvend in goede opvangplekken, toegang tot voorzieningen zoals zorg en onderwijs en activiteiten (ter bevordering van het psychosociaal welzijn) voor kinderen zal investeren.

Wij zien het als een stap vooruit dat het kabinet structureel 40 miljoen euro structureel beschikbaar stelt voor de opvang van alleenreizende kinderen (amv) tot 21 jaar. In de uitwerking van deze plannen zal rekening gehouden moeten worden met de aanwezigheid van deskundigen voor de begeleiding van deze kinderen. Dat essentieel is voor hun veiligheid.

Omdat de oorlog in Oekraïne langer zal duren dan aanvankelijk werd verwacht is het essentieel dat er een verschuiving plaatsvindt van noodhulp (per kwartaal) naar een structureel meerjarenplan, waarbij Oekraïense kinderen zo snel als mogelijk duidelijkheid krijgen over hun verblijfsstatus.

De Miljoenennota schetst geen permanente oplossing voor kinderen in de asielopvang in Nederland. Het kabinet investeert meer en langduriger in crisisopvang. Hierdoor verandert er niets aan de schadelijke situatie voor kinderen in (crisis)noodopvanglocaties. Naast aansturen op capaciteit vragen wij het kabinet om ook aan te sturen op de kwaliteit van de opvang en aandacht voor zowel de extra kwetsbare positie van kinderen als de bescherming en specifieke begeleiding die zij nodig hebben.

## Jeugdzorg

UNICEF Nederland is het met gemeenten, aanbieders, jongeren en het Rijk eens dat flinke hervormingen in de jeugdzorg nodig zijn om te zorgen dat kinderen en gezinnen de juiste zorg op de juiste plek krijgen, het stelsel zorginhoudelijk en organisatorisch te verbeteren en duurzaam houdbaar te maken. De Hervormingsagenda biedt daar kansen voor en de vijf leidende principes die het kabinet daarbij hanteert, doen recht aan de positie en rechten van kinderen en zouden bij juiste toepassing moeten bijdragen aan een daadwerkelijke verbetering van de jeugdhulp.

Maar net als bij de decentralisatie wordt ook nu de hervorming gekoppeld aan beheersing van de uitgaven voor jeugdzorg en besparingsmaatregelen door de gemeenten. Dat kan niet. De praktijk heeft al bewezen dat die koppeling onbedoelde effecten heeft. Eerst moet de jeugdzorg op orde zijn, daarna kan worden nagedacht over eventuele besparingsmaatregelen; maatregelen die wellicht niet eens meer nodig zijn als de jeugdzorg op orde is. Op dit moment blijven kinderen soms maanden verstoken van de benodigde hulp of krijgen ze niet de juiste hulp, waardoor hun problemen verergeren en zij massaal zwaardere – en dus duurdere – zorg nodig hebben. De wachtlijsten en toegang tot zorg werden ook door de jongeren benoemd in het Jongerenadvies dat op Jongeren Prinsjesdag is overhandigd aan een aantal Kamerleden: jongeren geven aan dat zij betere toegang nodig hebben tot professionele zorg.

## Armoede onder kinderen

Door de hoge inflatie verwacht het CPB dat het aandeel personen en kinderen in armoede verder zal stijgen. Het verwachte aandeel kinderen in armoede loopt naar verwachting op tot 9,5% in 2023. Het kabinet stelt maatregelen voor zoals de bijzondere verhoging van het minimumloon om huishoudens beter bestand te maken tegen financiële schokken zoals de stijgende inflatie. Daarnaast wordt ingezet op de aanpak van dakloosheid door middel van preventie en 'wonen eerst' om het aantal dakloze mensen dat een beroep doet op maatschappelijke opvang de komende jaren fors en structureel te laten afnemen.

Voor het eerst werd armoede onder kinderen specifiek benoemd in de troonrede. Met instemming hebben we dan ook kennisgenomen van de maatregelen in de Miljoenennota die armoede onder de bevolking moet voorkomen of bestrijden. Echter zou volgens de berekeningen van het CPB desondanks zo'n 5% van de bevolking onder de armoedegrens uitkomen, 6,7% van de kinderen. Dit zijn nog steeds een heleboel kinderen. Kinderen voor wie het niet vanzelfsprekend is om elke dag een warme maaltijd te hebben of te kunnen sporten. Met klem vragen we het kabinet om oog te hebben voor deze kinderen, met aanvullende maatregelen te komen en gemeenten in staat te stellen maatwerk te bieden voor specifieke groepen.

## Mentaal welzijn

Het kabinet constateert dat de coronacrisis een vergrootglas heeft gelegd op de problematiek rondom mentale gezondheid. Met de kabinetsbrede aanpak voor een mentaal gezond Nederland wordt ingezet op een veerkrachtige samenleving waarin we naar elkaar omkijken en oog hebben voor de mentale gezondheid van onszelf én van elkaar. UNICEF Nederland is blij dat het kabinet ziet dat de mentale gezondheid van jongeren onder druk staat. Dit heeft geresulteerd in de aanpak 'Mentale gezondheid: van ons allemaal met specifieke aandacht voor jongeren en jongvolwassenen. De aanpak is gericht op het versterken van het individu en de omgeving. Wat echter opvalt is dat er geen concrete beleidsvoorstellen staan om de mentale druk onder jongeren te temperen.

Ook wordt er aangegeven er dat het versterken van de mentale gezondheid kabinetsbreed wordt aangepakt. Dit zien we nog te weinig terug. Zo zien we in de memorie van toelichting van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap dat er alleen naar mentale gezondheid wordt gekeken in het kader van herstel van corona. Hieruit maken we op dat het versterken van de mentale gezondheid binnen het onderwijs nog geen structurele aandacht krijgt. Terwijl jongeren in het jongerenadvies zelf aangeven dat ze het belangrijk vinden dat er binnen het onderwijs structureel aandacht is voor mentale gezondheid. Zo vinden jongeren het belangrijk dat ze laagdrempelig om hulp kunnen vragen.

## Bevorderen dat kinderen en jongeren participeren

UNICEF Nederland benadrukt het punt in de Miljoenennota dat het belangrijk is dat kinderen, jongeren en ouders kunnen meepraten en – beslissen, zoals ook is vastgelegd in het VN-Kinderrechtenverdrag. Jongeren benadrukken dit punt ook in het Jongerenadvies dat op Jongeren Prinsjesdag is gepresenteerd. 'Neem ons serieus, luister echt en geef ons kansen. Dan voelen wij ons beter gehoord en begrepen.' UNICEF beveelt in het verlengde hiervan aan om duidelijk aan te geven hoe jongeren kunnen participeren. Help hen om vaardigheden te ontwikkelen die daarvoor nodig zijn, want zij zitten vol goede ideeën en begrijpen hun generatie als geen ander. Met het oog op participatie is het van belang om oog te hebben voor thuiszitters. Zij krijgen geen aandacht in de Miljoenennota terwijl er wel dagelijks duizenden kinderen thuiszitten. Zij krijgen per definitie minder kansen (om te participeren) dan al hun leeftijdsgenoten die wel naar school gaan.

## Voeding

In de Miljoenennota wordt als één van de prioriteiten van welvaart ook gezondheid genoemd. Preventie is hierin een belangrijk onderdeel. Er is 90 miljoen euro beschikbaar voor de bevordering van de mentale en fysieke gezondheid en preventie. In 2023 wordt er 6 miljard euro meer uitgegeven aan de zorg dan in 2022. De totale uitgaven komen daarmee op 103 miljard euro.

Het kabinet zet zich volop in voor een gezond, fit en veerkrachtig Nederland door het stimuleren van een gezonde leefstijl in een gezonde leefomgeving. Goed dat preventie beter op de agenda staat en er ook meer geld voor beschikbaar is. Fijn dat ook de jeugd expliciet wordt benoemd als focus voor verdere invulling van het Nationaal Preventie akkoord en onverminderd ingezet wordt om de gestelde doelen te halen. UNICEF Nederland benadrukt dat de huidige extra middelen ook in de komende jaren voortgezet moeten worden, zodat de gestelde ambities ook realistisch worden.

## Caribische delen van het Koninkrijk

Voor Caribisch Nederland heeft het kabinet ook maatregelen getroffen vanwege de fors gestegen brandstof- en energieprijzen. De maatregelen uit het koopkrachtpakket voor Europees Nederland worden door vertaald naar Caribisch Nederland. Bij sommige maatregelen is dit niet mogelijk; zo kent Caribisch Nederland bijvoorbeeld geen kindgebonden-budget. Voor het nemen van vergelijkbare maatregelen in Caribisch Nederland stelt het kabinet 16 miljoen euro incidenteel en 2,4 miljoen euro structureel beschikbaar. Hiervan wordt 6,4 miljoen euro in 2024 en 1,6 miljoen euro vanaf 2025 gereserveerd in afwachting van nadere uitwerking. Op bestaanszekerheid inzetten en levensonderhoudskosten verlagen, is wat UNICEF Nederland betreft zeer belangrijk voor gezinnen met kinderen. Echter benadrukken we - zeker met het oog op de structurele verlaging van het budget voor koninkrijksrelaties - dat ook op andere terreinen blijvend wordt geïnvesteerd in de levensomstandigheden van kinderen in Caribisch Nederland. In het bijzonder op het gebied van geweld tegen kinderen en positief ouderschap.

## Ontwikkelingssamenwerking

De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking heeft in 2023 ruim 3,8 miljard euro te besteden. Het ontwikkelingsbudget gaat omhoog, er komt 300 miljoen euro per jaar bij. Het budget voor humanitaire hulp neemt volgende jaar toe met 184 miljoen euro en komt zo uit op een totaal van 520 miljoen per jaar. UNICEF Nederland is verheugd dat het kabinet belang hecht aan sterke multilaterale organisaties. VN-organisaties, zoals UNICEF, kunnen in roerige tijden echt het verschil maken. Wij zitten aan tafel met regeringen, hebben een belangrijke coördinerende rol binnen noodsituaties en kunnen door onze grootte wereldwijd systemen versterken en kinderen helpen. Om die rol te kunnen blijven uitoefenen is voldoende financiële steun essentieel. We zijn zeer verheugd te zien dat het kabinet die steun blijft geven en dat het kabinet bovendien heeft besloten extra geld vrij te maken voor noodhulp.